

BÁRSONY ISTVÁN

FEKETE VÉR

Egy sánta lábról

„– Hopp, ide Plútó! Bimbasi! Tigris!... Fülire, hej! Elibe, hej!... Mintha most is látnám, hogy rohannak előre vakon, nagyokat lódítva lomha testükön.

A gulyabeli vadmarha riadozva vágtat végig a mészárszék begyepesedett, széles udvarán; körös-körül a kerítés zsúfolva néppel, az emberek kiabálnak, tombolnak, ordítanak, a szilaj barom rekedten bömböl, nyomában a kutyák, lihegve, vérre szomjúhozva.

Én meg ott állok egymagam a nagy udvar közepén, ahova senki se mer utánam jönni. Nincs nálam még egy bicska sem, csak egy darab pányvázókötel. Olyan vagyok a nép szemében, mint egy kiskirály!... Csodálnak, féltenek, mégis irigyelnek.

Jó idők voltak, elmúltak; most már csak a szomorúság a mienk, ameddig élünk.”

Virág Pista, a sánta mészáros kicsiholt, rágyújtott. Végigtapogatta, megemelgette nyavalyás lábszárát; el volt az törve két helyen is. Csak úgy ímmel-ámmal forradt össze, görbébb meg kurtább, mint a másik, pedig a sok bicegés húsz esztendő alatt azt is mintha valahogy oldalt hajlította volna már.

Azután leült a padra, az eperfa alá, és elkezdte mesélni annak a sánta lábnak a történetét.

* * *

– Ketten voltunk legények az öreg Birkásnál, a vastag nyakú mészárosnál, aki bérbe vette az uraságtól a nagy mészárszéket.

A másik legényt Richter Hanzinak hívták; szép pufók képű sváb fiú volt, egy fejjel magasabb nálam, akkora a karjai, mint olyik gyenge embernek a combja.

Tudtam róla, hogy nagyon erős; látni már azt valakinek a fogásáról, mikor egy rántással ki tudja peckelni a csigán a marhát. De én se voltam hétköznapi gyerek. Ha az ő karja vastag, az enyém meg vas. Ő kétszer is ütött néha a taglóval, én mindig csak egyszer. Terhet emelni meg mind a ketten egyformán tudtunk.

Ahová mi mentünk kocsmázni, onnan a többi legény pusztult. A Hanzi miatt még ott lehettek volna, de én, ha bort ittam, szerettem fogódzkodni néha. Akkor pedig Hanzi is segített.

Hanem egymást nem bántottuk soha.

Nagyon jól megfértünk; a munkában nem volt versengésünk, egyformán szeretett a gazdánk mindkettőnket. Baj is lett volna az, ha mi egyszer összekapaszkodunk; két olyanfajta legény nem tud kicsit harapni egymáson. Talán éreztük mi ezt, s lehet, hogy féltünk is egy cseppet egymástól; annyi bizonyos, hogy sohase mertük összepróbálni az erőnket: hátha mégis több szusz van valamelyikünkben. Az pedig nagy szégyen lenne a másakra. Egyikünk se akart a *másik* lenni.

Oszt' nagyon jó dolgunk volt különben. Egy kis hírünk terjedt a városban a szombatok miatt.

Azt persze meg kell mondanom, hogy miért volt nekünk a szombat különös nap.

Akkor vágtuk mindig a vadmarhát. Pénteken éjjel, mikor nagy csend volt az egész városban, a karulyi gulyások behajtottak néhány pusztai tinót, erdei legelőt járó tehenet, néha egy-egy bikát, ahogy sora került. Ember nem tette azokra soha a kezét; elvadult, szilaj állatok voltak, a gulyás karikásán kívül nem féltek semmitől. A pusztán megkergették a lovast, a réti útra tévedt szekeret felborították, emberlakta helyre nem volt tanácsos őket nappal terelni. Az éjszaka csendje kellett hozzá, hogy a mi nagy udvarunk szögletében levő csűrbe szorítsák valahogy a gulyások.

Másnap azután, szombaton délután nagy színháza volt a városnak.

Erős, magas deszkakerítés övezte az udvart; azt a kerítést ellepte a nép apraja-nagyja; urak is jöttek oda sokszor, megnézni, hogy mit csinálunk mi ketten meg a kutyáink.

Volt vagy egy tucat, kölykek, öregek vegyesen. Köztük a legjava: Plútó, Bimbasi meg Tigris. Nagy fejű, bulldogképű, medvetalpú, feke-

te állatok; Plútó meg Bimbasi hókalábú, Tigrisnek, a legvadabbnak szürkésvörös csíkok az oldalán.

Ezeket nem fárasztottuk holmi hitvány tinóval, jók voltak annak a kölykek is. Megültek sorjában négyen-öten az udvar közepén; fülöket hegyezték, mint a farkasok, fényes szemük a csűr ajtajára meredt, ahonnan a barmot kieresztgettük. Elöl a félszemű Mijdi, a sváb szuka, aki tanította őket.

A csűrben a mi célunkra keresztgerendák voltak húzva, azokra deszkákat fektettünk. Ha ráálltunk, alattunk voltak a marhák. Afféle padláslyukon jutottunk be, hol egyik, hol másik. Azután egy hosszú karóval addig döfködtük a jószágot, amíg az ajtó közelébe nem menekült. A jelre a kint várakozó soros felrántotta a csigára járó ajtót, a világosság beözönlött a sötét csűrbe, s a rést kapott marha – usgyé, rohant ki a szabadba.

Ott pedig már várta a fogdmegármádia.

A félszemű Mijdi megindította a rohamot, azután félreállt, hagyta a kölykeket, hadd mulassanak, ahogy nekik tetszik. Azok pedig, ki jobbról, ki balról elkezdtek üzni a megvadult állatot, mely farkát magasra tartva száguldott bizonytalan irányban, s nagyokat döfött az elébe kerülő kutya felé.

Csak ez kell a kutyának! Amint a két hegyes szarv nekifordul a földnek, oldalt dobja magát, mintha gumiból volna, s hopp, nekiugrik a jószág fülének, amelyen rögtön úgy csüng, mint egy fülbevaló.

Nem hiszi azt, aki nem látta, hogy micsoda ereje van egy ilyen állatnak. Izmos nyaka szinte meggörbül, ahogy lefelé húzza a tinót, közben nagyokat ráz a fülén, hogy a kintől se bír helyéből mozdulni a szegény. Mire észreveszi, hogy fogva van, a többi vérszopó is ráveti magát: a másik fülének is akad gazdája, egy meg az orrába kapaszkodik, és úgy kezdik lassan, dühösen, kérlelhetetlenül az állás felé vonszolni az ellenkező barmot, mely ümmögve, nyögve, bömbölve megy akarata ellen is utánuk.

Nagy színház volt ez akkoriban.

Az emberek egyre dönggették a kerítést, biztatták a kutyát.

Minél tovább tartott a hajsza, annál jobban átragadt a düh a kutyákról az emberekre is. Volt lárma, zúgás, káromkodás, éljenzés, még taps is.

Mi azután ketten, én meg Richter Hanzi, megkötöttük az állásba vonszolt marhát, hogy mozdulni sem tudott. Könnyű volt vele később elbánni.

Hát ilyen volt minekünk a szombat, ami által ösmeretesekké váltunk mindenfelé.

Meg is becsültük volna magunkat meg egymást, ha egy kis eset nem történik velünk.

Onnan keletkezett, hogy a gazdánk adta a kosztot, oszt' hozzá járunk ebédre, vacsorára.

Láttunk mi ott mindig egy kisleányt, az Évit. Azelőtt gyerek volt, észre se vettük, de egyszer csak, mikor hosszú ruhát kapott, nagyon megakadt rajta a szemünk.

Tizenhat esztendő volt azon a napon.

A gazdánknak nagyon jó kedve lett, ittunk egy kis bort, volt hozzá csőröge. Rákacsint egyszer az öreg Évicára:

– No, kisleányom – azt mondja –, hát melyik tetszik jobban a két lurkó közül?

Nyilván a bor tréfált belőle. A kisleány elpirult, és lesütötte a szemét; akkor láttuk csak, hogy milyen szép. De fel is ugrott az anyja mindjárt, és cipelte ki. Csak úgy félvállról dörmögött vissza az öregre, aki majd megpukkadt nagy nevetében:

– Ha bolond kend, ugorjon kend maga, ne rongtsa itt a kisleányomat!

– Hej, asszony! Nagyleány az már, oszt' nemcsak a tiéd! – zajgott a gazda.

Az asszony nép tán nem is hallotta azt.

De mi ketten nagyon a szívünkre vettük.

Persze hogy nagyleány! Micsoda feleség lenne belőle!...

Mikor elmentünk, amilyen egyenes lelkű ember vagyok, azt mondom az utcán Hanzinak:

– Te Hanzi, én elveszem ezt a leányt.

Hanzi vörös lett, mint a paprika:

– No, ja, hát én talán nem?!

Ettől a perctől kezdve nem tudtunk többet egymásra nézni, egymáshoz szólani.

Tartalom

Egy sánta lábról	5
A hegy betege	15
A halkirály	21
A vándormadarász	26
Tógyerka	32
A Füstös család	38
Az új erdőszegéd	43
A néma kerülő	49
Csörsz és Penyige	56
A vadember	60
Borbolya esetei	66
Johann Csesztelnák	75
Páter Belegi, a farkasvadász	81
Onuc	87
Csillám	94
Fekete vér	103
Janó	125
Holdkelte előtt	132
Bús Gyurka esete	142

Kettesben	151
Fehér erdő	158
Délibáb	166
Akácok árnyékában	171
Vadorzófogás	175
Vihar	181
A ravaszok	186
A próba	191
Zajacz	196
Tonkó	201
Magamról	207